

Lokacija gradu »Bosisen« in plitvine na reki Sori, imenovane »Stresoubrod«¹

Izvleček

V prispevku poskušamo s primerjavo dveh podelilnih listin iz leta 973 in listine iz leta 989 odgovoriti na vprašanje, kje je bila lokacija gradu »Bosisen« in plitvin na reki Sori, imenovanih »Stresoubrod«. Grad »Bosisen« smo locirali na mesto, kjer sedaj stoji cerkev sv. Mohorja in Fortunata na Osolniku, plitvino »Stresoubrod« pa v bližino Gosteč, kjer se je nekoč v reko Soro izlival Gosteški potok.

Abstract

Location of Castle »Bosisen« and the ford on the River Sora known as »Stresoubrod«

Through comparison of two deeds of grant from 973 and a document from 989, we attempt in the contribution to answer the question of the location of castle »Bosisen« and the ford on the River Sora called »Stresoubrod«. We located Castle »Bosisen« at the site where now stands the Church of St. Mohor and St. Fortunatus on Osolnik and the ford »Stresoubrod« in the vicinity of Gosteče, where Gosteče stream once flowed into the River Sora.

1 Študija o meji med loškim in goričanskim gospostvom je bila zaključena oktobra 1989 (torej ob 1000-letnici izdaje listine DO III 58) in oddana za objavo v Loških razgledih, vendar je bil članek kasneje umaknjen zaradi fotokopiranja originalnega izvoda. En izvod tega članka je v knjižnici Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Enota v Škofji Loki. Sedanji članek je skrajšana verzija študije iz leta 1989, z dodatki, saj je v vmesnem času izšlo več novih študij o loškem gospostvu.

Podelitev loškega gospostva

30. junija 973² (listina DO II 47) je nemški cesar Oton II. podelil škofiji v Freisingu in škofu Abrahamu celotno Selško dolino, na Sorškem polju pa ozemlje zahodno od potoka Žabnica, od njenega izvira pod Sv. Joštom do izliva v Soro pri Lipici, kjer se je meja obrnila proti zahodu in tekla po desnem bregu reke Sore, od koder se je povzpela na Lubnik.³

Z drugo darovnico z dne 23. novembra 973 (listina DO II 66) je vladar še povečal darovano ozemlje za spodnji del Poljanske doline in del Sorškega polja, vzhodno od potoka Žabnica. Ozemlje na področju Poljanske doline je bilo omejeno z izlivom Hotaveljščice v Poljanščico, kjer se je meja nato na njenem desnem bregu dvignila na goro in tekla po njej in dolinah do gradu »Bosisen«. Od tu dalje se je spustila ob desni breg Sore, kjer je pas ozemlja obsegal širino enega orala, vse do plitvine, ki so jo po ljudsko imenovali »Stresoubrod«. Tukaj je meja prešla Soro in se nadaljevala do kranjske ceste ter tekla po njej do Gašteja pri Kranju in naprej do izvira Žabnice.⁴

Zgodovinarji in ljubitelji zgodovine so imeli precej težav z lokalizacijo toponimov, omenjenih v obeh darovnicah, posebno še, če so bili tujci in niso poznali loškega ozemlja. Z lokacijo toponimov »Bosisen« in »Stresoubrod« so se ukvarjali J. L. Schönleben, A. Koblar, F. Kos, M. Kos, R. Brank in P. Blaznik, zgodovinar loškega gospostva. Po našem mnenju lokalizacije niso bile pravilne ali pa niso bile dovolj argumentirane.

V zadnjem času je med zgodovinarji prevladalo mnenje, da je listina DO III 58 iz leta 989 potrditvena listina, ki zmanjšuje ozemlje loškega gospostva za Pribislavovo posest.⁵

Namen pričujoče razprave je, da s pomočjo analize darovnic in pritegnitvijo kasnejšega arhivskega gradiva lociramo toponima »Bosisen« in »Stresoubrod«.

Analiza darovnic (DO II 47 in DO II 66) iz leta 973

Prva darilna listina z dne 30. junija 973 (DO II 47)

Zanima nas samo del listine, ki govori o meji območja, ki ga raziskujemo. Zapis pravi: *»... ad montem Lubnic ipsumque montem usque ad maiorem amnem qui Zoura vocatur utramque ripam illius amnis deorsum usque ad ostium pretitulati rivuli Sabniza, indeque sursum usque ad caput vel exitum*

2 MGH, DD. O. II, št. 47.

3 Blaznik, *Škofja Loka*, str. 11.

4 Blaznik, *Škofja Loka*, str. 11–15.

5 Štih, *Diplomatične in paleografske opombe*, str. 319; Bizjak, *Prispevek*, str. 256; Bizjak, *Razvoj, uprava in poslovanje*, str. 113, 115; Bizjak, *Commutatio Diotmari*, str. 49.

ipsus rivuli ...»⁶

V prevodu P. Simonitija se tekst glasi: » ... do gore Lubnik, goro samo do večje reke, ki se imenuje Sora, oba bregova te reke vse do ustja prej omenjenega potoka Žabnice ter od tod navzgor do vrelca ali izvira tega potoka ...»⁷

Iz zapisanega vidimo, da je jugovzhodna meja darovanega ozemlja: Lubnik–Sora–izliv Žabnice–izvir Žabnice.

Druga darilna listina z dne 23. novembra 973 (DO II 66)

Za področje, ki nas zanima, pravi zapis v listini takole: » ... *deinde ubi rivulus Cotabla originem sumit, usque ad hunc locum ubi hostium in Zovra fluvium mittit, sicque trans Zouram usque ad summitatem ipsus montis Zourae adiacentis qui extenditur orientem versus, et ita per eundem montem perque convales usque ad castrum quod vulgo Bosisen vocatur, et sic deorsum de ripa quantum extenditur unius iugeri longitudo usque ad vadum quem vulgo Stresoubrod vocant, ibique ultra eundem fluvium occidentem (sic!) versus usque in viam quae vocatur via Chreinariorum ...*»⁸

Simonitijev prevod tega dela listine, se glasi: »... nadalje od tam, kjer izvira potok Hotaveljščica, pa naprej do tistega kraja, kjer se izliva v reko Soro, ter naprej čez Soro do vrha gore, ki leži ob Sori in se širi proti vzhodu, in naprej po tej gori in dolinah do gradu, ki se po ljudsko imenuje Bosisen, ter navzdol tolikšen del brega, kolikor daleč seže dolžina enega orala, do plitvine, ki jo po ljudsko imenujejo Stresov brod, ter od tam na drugo stran te reke proti zahodu (? , op. p.) do poti, ki se imenuje Kranjska pot ...»⁹

Iz zapisanega je razvidno, da je meja potekala po Hotaveljščici do izliva v Poljanščico, jo prečila in se povzpela na Žirovski vrh (goro), tekla po njem in dolinah do gradu »Bosisen«, od tu dalje pa navzdol do desnega brega Sore (kjer je bil freisinški pas ozemlja v širini enega orala) vse do plitvine »Stresoubrod«, kjer je meja prečkala reko Soro, se nadaljevala mimo Gorenje vasi in pri Jeprci dosegla Kranjsko cesto.

V tej darilni listini ni točno določena meja od izliva Hotaveljščice v Poljansko Soro do gradu »Bosisen«, ne vemo, kje je grad »Bosisen« in plitvina »Stresoubrod«, niti tega, kje je potekala meja od plitvine »Stresoubrod« do Kranjske ceste.

Preden začnemo z analiziranjem obeh darilnih listin, si oglejmo še listino iz leta 989 (DO III 58).

Listina z dne 1. oktobra 989 (DO III 58)

Gre za listino, ki jo je izdal takrat 10-letni nemški cesar Oton III. in je podobna listini, ki jo je freisinški škofiji leta 973 izdal Oton II. Tekst listine je pri opisu

6 MGH, DD. O. II, št. 47.

7 Darilni listini, Slovensko besedilo, str. 13.

8 MGH, DD. O. II, št. 66.

9 Darilni listini, Slovensko besedilo, str. 14.

meje podoben tekstu iz listine DO II 66, razlikuje se le pri opisu meje od gradu »Bosisen« dalje. Poglejmo tekst listine za isto območje in ga primerjajmo z zapisom v drugi darovnici:

»... *deinde ubi rivulus Cotabla originem sumit, usque ad hunc locum ubi hostium in Zoura fluvium mittit, sicque trans Zouram usque ad summitatem ipsus montis Zoure adiacentis qui extenditur orientem versus, et ita per eundem montem perque valles usque ad castrum quod vulgo Bosisen vocatur, statimque de eodem castro usque in rivulum qui vocatur Goztehe, et cacumina montium ad Zouram respicientia perindeque ubi prefatus rivulus australi parte decurrens hostium vadit in Zouram, ac sic tractim dum Zoura hostium facit in Zauam, ac quicquid inde locorum inter illas proprietates duas situm est, Abrahe videlicet episcopi ac Vuernhardi comitis excepta proprietate Pribizlauui nostra regali traditione sibi donata, hoc totum nobis pertinens – Abrahe episcopo in proprietatem donare curavimus, ac iuncta ripa Zourae quantum extenditur unius iugeri longitudo usque ad vadum quod vulgo Stresoubrod vocant, ibique ultra eundem fluvium occidentem (sic!) versus usque in viam que vocatur via Chreinariorum ...*«,¹⁰

P. Blaznik je v razpravi *Kolonizacija in kmetsko podložništvo na Sorškem polju* pravilno analiziral listino DO III 58. Takole je zapisal:

»Leta 989 naletimo spet na nov popis meja; v njem pa najdemo vstavek, ki bi utegnil narediti zmedo. Pri orisu meje freisinškega gospostva začne namreč listino naenkrat govoriti o dveh posestvih: freisinških in onih grofa Wernharda, obenem pa naletimo na mejo, ki se nikakor ne more nanašati na freisinško ozemlje. Tako naj meja teče na vzhodu do izliva Sore v Savo (sic!), dasi pravi listino malo dalje, da je segala freisinška posest ob Sori le do »Stresovega broda«. Podobno naj tvori mejo Gosteški potok, dasi je znano, da je kupil freisinški škof šele okrog 1215 Gosteče in Pungert, vasi, ki ležita zahodno od omenjenega potoka.

Kako spraviti v sklad nerodni listinski tekst? Kot je razvidno iz celotnega besedila, je bila meja freisinškega gospostva leta 989 ista kot novembra 973. Ker se v listini govori o dveh posestvih, o freisinškem in onem grofa Wernharda, se mora meja, ki je ni mogoče pripisati freisinškemu gospostvu, nujno nanašati le na ozemlje grofa Wernharda. Kaj pa je imel Pribislav? Med freisinškim ozemljem in Wernhardovo posestjo bi torej ležali dve vasi, Pungert in Gosteče. Ti naselbini sta bili v rokah Pribislava in ju je freisinški škof dokupil šele okoli 1215.«¹¹

To, da je Blaznik navedel potek meje do izliva v Savo, je posledica sledenja prevodu F. Kosa,¹² ki je naredil napako in je napisal Sava tam, kjer bi moral napisati Sora. Temu potem sledi zmeda pri določanju meje loškega gospostva, ki se vleče vse do danes.

10 MGH, DD. O. III, št. 58.

11 Blaznik, *Kolonizacija*, str. 145–146.

12 F. Kos, *Gradiivo* 2, št. 490, str. 381–384.

Iz Blaznikove analize listinskega teksta lahko zaključimo, da je meja loškega gospostva v listini iz leta 989 enaka opisu meje v darilni listini iz novembra 973. Listini se razlikujeta pri opisu meje le v vstavku, ki smo ga zapisali poudarjeno. Ravno ta vstavek pa podrobno opiše mejo ozemlja, ki pripada Pribislavu.

Poglejmo, kako je del listine, ki nas zanima, prevedel F. Kos: *»... kjer izvira Hotaveljski potok, potem do tja, kjer se ta potok izliva v Soro, dalje čez Soro do vrha gore, ki se nad njo dviguje in se proti vzhodu razprostira, potem čez to goro in sosednje doline naprej do gradu »Bosisen«, od tod naprej do Gosteškega potoka in gorske vrhove, ki so nad Soro, potem do tja, kjer se združuje s Savo (sic!). Kralj Oton podeli škofu Abrahamu vso svojo lastnino, katero je imel med (prejšnjim) posestvom rečenega škofa (Abrahama) in posestvom grofa Wernharda; izvzeta so le posestva, katera je bil (kralj) podelil Pribislavu. Dalje se vleče meja od brega Sore pri plitvini, Stresov brod imenovani, onstran Sore do Kranjske ceste ...«.*¹³

Zadnji del prevoda ni zadosti precizen, saj opusti del opisa meje v širini enega orala ob desnem bregu reke Sore, ki pa je za nas zelo pomemben, saj določa staro mejo freisinške posesti iz darilne listine DO II 66.

Ta del teksta listine DO III 58 je identičen tekstu listine DO II 66, prevod se glasi: *»... tolikšen del brega, kolikor daleč seže dolžina enega orala, do plitvine, ki jo po ljudsko imenujejo »Stresoubrod«, ter od tam na drugo stran te reke ...«.*¹⁴

V freisinški lasti ostane torej desni breg Sore v širini enega orala od sotočja Selščice in Poljanščice do plitvine na reki Sori, imenovani »Stresoubrod«, in to je tudi severna meja Pribislavovega ozemlja.

Iz listine izvemo za mejo med Pribislavovim ozemljem in ozemljem grofa Wernharda. Meja poteka od gradu »Bosisen« po Gosteškem potoku do izliva potoka v Soro.

Vstavek o Pribislavovem posestvu, ki je prišel v listino, je za nas izredno pomemben, saj nam prinaša nov podatek, da je bil grad »Bosisen« nekje nad izvirom Gosteškega potoka. Dodatno je ta vstavek zanimiv tudi zato, ker kaže na to, da je bil Pribislav, pripadnik starega slovanskega prebivalstva, dovolj vpliven, da mu je nemški cesar pred letom 989 daroval vasi Pungert in Gosteče, ob tem pa so v darilno listino prišli tudi podatki o njegovi posesti in točni meji med njegovim ozemljem in ozemljem grofa Wernharda (kasnejšim goričanskim gospostvom).

Predpostavimo, da je bilo za cesarsko pisarno najlažje določiti Pribislavovo ozemlje tako, da so ga vključili v popis meja ozemlja, darovanega freisinški škofiji novembra 973 (DO II 68). Potem se moramo resno vprašati, ali je listina DO III 58 sploh nastala kot potrtilna listina freisinški škofiji ali kot dodatno pojasnilo darilni listini zaradi Pribislavovega ozemlja. Pri takšni razlagi odpade vprašanje, ki si ga je zastavil P. Štih,¹⁵ zakaj za darovnico DO II 47 freisinški škofiji ni bila

13 F. Kos, *Gradivo* 2, št. 490, str. 382.

14 Darilni listini, Slovensko besedilo, str. 14.

15 Štih, *Diplomatične in paleografske opombe*, str. 319.

izdana potrdilna listina. Ozemlje loškega gospostva iz te darovnice je ostalo namreč takšno, kot je bilo in ni nikjer mejilo na Pribislavovo ozemlje.

S primerjavo vseh treh listin lahko sklepamo le to, da je bila plitvina »Stresoubrod« nizvodno od izliva Žabnice v Soro (darovnica DO II 47), ne moremo pa zaključiti, da je potekalo freisinško ozemlje v širini enega orala le do izliva Gosteškega potoka v Soro. Naslednja točka meje je Kranjska cesta, zato je zelo nedoločeno, kje naj bi meja prečkala reko Soro in kako je dosegla Kranjsko cesto.

Po analizi listine iz leta 989 lahko predpostavimo, da je bil grad »Bosisen« nekje vmes, nad izvirom Gosteškega potoka in Žirovskim vrhom, nikakor pa ne moremo ugotoviti, kje je bila plitvina »Stresoubrod«.

Da bomo lahko točneje definirali lokacijo obeh toponimov, bomo morali k raziskavi pritegniti urbarje in kasnejše arhivsko gradivo o sporih med loškim in goričanskim gospostvom. Arhivsko gradivo je ohranjeno v arhivskem fondu loškega gospostva oziroma freisinške škofije, ki je bila lastnica gospostva, od leta 973 do sekularizacije leta 1803, ter v fondu goričanskega gospostva, ki je bilo v lasti ljubljanske škofije od leta 1461 dalje.

Problem lokacije gradu »Bosisen«

Avtorji so grad »Bosisen« v literaturi do sedaj locirali takole:

- A. Koblar:¹⁶ najprej v bližino Črnega Vrha nad Polhovim Gradcem, pozneje blizu Kopačnika v Božni oziroma na Osolnik,¹⁷
- F. Kos:¹⁸ na področje Črnega Vrha, v okolico izvira potoka Mala Božna in kmeta Božnarja,
- P. Blaznik:¹⁹ pozornost mu je vzbujala Frtica, ker je tam izvirал potok Velika Božna, v neposredni bližini pa je kmet Bozovičar,
- M. Kos:²⁰ Frtica (po Blazniku),
- R. Brank:²¹ Puštal oziroma Hribec pri Škofji Loki,
- P. Blaznik:²² ponudi potem, ko je Brank objavil članek o gradu »Bosisen«, možnost, da je bil »Bosisen« na območju Osolnika, kjer so naleteli na tri gradišča.

Prve štiri lokacije so izvedene na osnovi podobnosti z imenom gradu »Bosisen«.

R. Brank je lokacijo gradu »Bosisen« postavil v Puštal. Tako se je odločil glede na svoje razumevanje poteka meje na območju, kjer je prečkala Poljansko Soro pri Hotavljah in se nato po gori in dolinah nadaljevala proti vzhodu do gradu

16 Koblar, Loško gospostvo, str. 57.

17 Koblar, Meje loškega gospostva.

18 F. Kos, *Gradivo* 2, str. 339, op. 6.

19 Blaznik, *Kolonizacija*, str. 3–4.

20 M. Kos, *Gradivo*, str. 35.

21 Brank, Bosisen, str. 45–57.

22 Blaznik, *Škofja Loka*, str. 13.

»Bosisen«. Po njegovem mnenju se je grad »Bosisen« nahajal v dolini oziroma na koncu doline. Brank meni, da je meja leta 973 (DO II 66) potekala preko Pasje ravni v dolino Hrastnice do gradu »Bosisen« v Puštalu. Leta 989 (DO III 58) naj bi freisinško ozemlje zajemalo še osolniške hribe do Gosteškega potoka, s tem, da se Pribislavova posest izvzame.²³

Po našem mnenju je R. Brank napačno razlagal potek meje v dolino Hrastnice in se na osnovi tega napačno odločil za lokacijo gradu »Bosisen« v Puštalu. Odločal se je tudi na osnovi dobesednega prevoda listine DO II 66, kjer (po njegovem) poteka meja od gradu »Bosisen« navzdol z rečnim bregom (*»... Bosisen vocatur, et sic deorsum de ripa«*) do plitvine »Stresou brod«, kar ga je vodilo do zaključka, da je grad »Bosisen« v neposredni bližini reke Sore.

P. Blaznik je ob tisočletnici loškega gospodstva vse svoje poznavanje loškega gospodstva strnil v knjigi *Škofja Loka in loško gospodstvo*. Ni se strinjal z Brankovo lokacijo gradu »Bosisen«, vendar je podvomil tudi o svoji lokaciji na Frtici. Brez kakršnekoli dodatne argumentacije je zapisal, da se za lokacijo gradu ponuja območje Osolnika, kjer naletimo na ostanke treh gradišč.

Da argumentiramo naše mnenje o Brankovi lokaciji gradu »Bosisen«, moramo bolj podrobno proučiti mejo loškega gospodstva na ozemlju v bližini tega gradu.

Potek meje loškega gospodstva na raziskovanem območju

Poglejmo si potek meje loškega gospodstva, kot jo navaja P. Blaznik v delu *Kolonizacija Poljanske doline*:

»... dalje je tekla meja po Hotaveljščici do izliva v Soro. Od tu je šla po Koblarju in F. Kosu na Vinharski Vrh; možno pa je tudi, da je tekla po hribu Čelu, ki leži južno od Hotavelj tik nad Soro (montis Zourae adjacentis), ki ga mora v velikem loku obkrožiti; od Čela bi se spustila navzdol in šla od tod proti vzhodu na vrhove mimo Bačne proti Kremeniku ... Od tu je šla meja čez Pasjo ravan po glavnem grebenu na Sv. Barbaro in Osolnik ...«.

Blaznik se je odločil za mejo Čelo-Bačne-Kremenik, predvsem zaradi v urbarju iz leta 1291 omenjenih vasi, ki so spadale v koroško županijo, in ker naj bi bilo ozemlje ob pomembni prometni poti Lučine-Gorenja vas naseljeno šele v drugi polovici 13. stoletja.

V urbarju iz leta 1291 zasledimo v Suhem Dolu 2 hubi, ki spadata pod žirovsko županijo (v urbarju iz leta 1501 v poljansko županijo!) in 4 hube v Lučinah, ki spadajo pod poljansko županijo. Vidimo, da je bilo območje ob meji s kasnejšim polhograjskim gospodstvom naseljeno vsaj v 13. stoletju, in sicer vse do meje; hubi v Suhem Dolu sta bili obmejni hubi!²⁴

23 Brank, *Bosisen*, str. 51–52.

24 Blaznik, *Kolonizacija*, str. 3–38.

Največji problem je, da ni ohranjena nobena listina, niti v prepisu, o tem, kako si je freisinška škofija pridobila južni del gospostva. Tako ni na razpolago noben popis meje, naselja na tem področju pa se v urbarju prvič omenjajo šele leta 1291!²⁵

Za opis meje si še enkrat pogledjmo listino DO II 66, iz novembra 973, v Simonitijevem prevodu:

»... nadalje od tam, kjer izvira potok Hotaveljščica, pa naprej do tistega kraja, kjer se izliva v reko Soro, ter naprej čez Soro do vrha gore, ki leži ob Sori in se širi proti vzhodu, in naprej po tej gori in dolinah do gradu, ki se po ljudsko imenuje »Bosisen«, ter navzdol tolikšen del brega ...«.

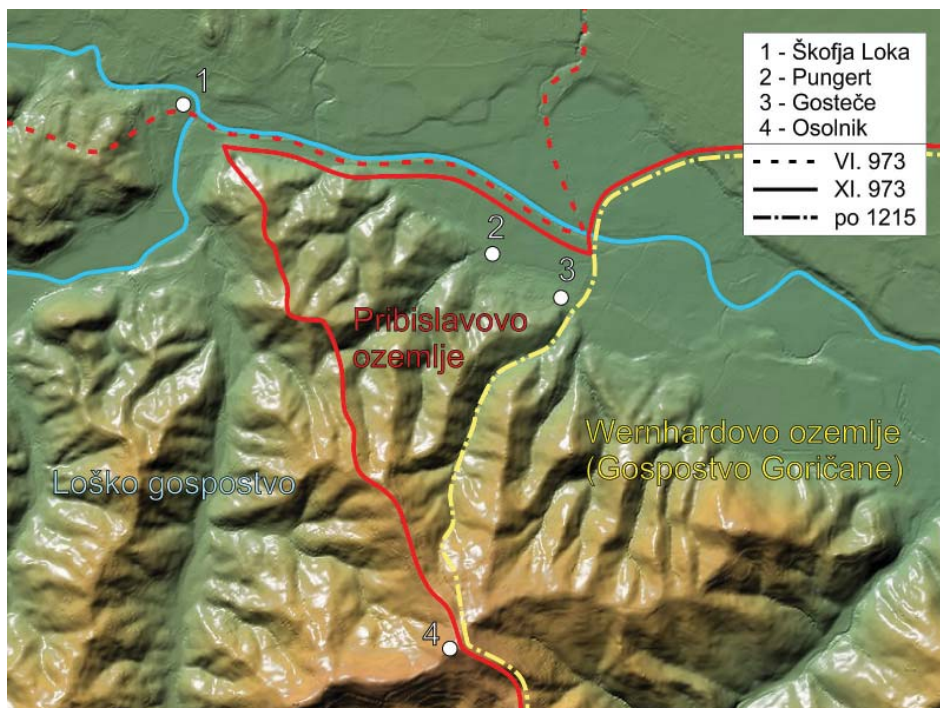
Po našem mnenju poteka meja od vrha gore, ki leži ob Poljanski Sori (hrib Čelo) vseskozi po razvodjih. Gora, ki se širi proti vzhodu, je lahko le Žirovski vrh, meja pa poteka po razvodju med Račevo–Sovro–Soro in Brebovščico. Nadaljnji potek meje po razvodju med Brebovščico in Malo vodo–Gradaščico pomeni, da meja poteka ravno skozi Suhi Dol. To je lahko ena od dolin (dolov) iz zgoraj omenjenega opisa meje. Verjetno ne smemo vzeti opis meje »po dolinah« preveč dobesedno, temveč bolj v pomenu »po hribih in dolinah (doleh, grapah)«. Meja se nadaljuje po razvodju med porečjem Brebovščice in Velike Božne, poteka nato po razvodju med potokom Bodoveljska grapa (ki se izliva pri Bodovljah v Poljansko Soro) in Suho reko (ki se izliva v Veliko Božno). Na tem razvodju poteka meja preko Pasje ravni (1020 m) in se nadaljuje potem po razvodju med Malo Božno ter Hrastnico (ki se v Poljansko Soro izliva pri Puštalu). Tukaj teče meja preko vrhov Mlaka (914 m) in Kopačev vrh (877 m) ter skozi Selo nad Polhovim Gradcem. Meja se potem vzpne na Tošč (1021 m), ki je tromeja loškega in kasneje nastalih gospostev Goričane ter Polhov Gradec. S Tošča se meja nadaljuje po razvodju med Hrastnico in Ločnico, in sicer po Kosmatem hribu (877 m), Igalah (907 m), Gontarski planini (906 m) do Osolnika (858 m). Na Osolniku pa pride-mo do točke, kjer se je treba odločiti, kam zaviti po razvodju. Glede na to, da je naslednja točka meje desni breg Sore v širini enega orala (po darovnici iz novem-bra 973), se moramo odločiti za razvodje med Hrastnico in reko Soro in po raz-vodju prispemo v Puštal do reke Sore.

Če poteka meja po vseh teh razvodjih, potem ne potrebujemo podrobnejših točk za določitev meje pred prvo točko na Osolniku, ki nas usmeri na razvodje med Hrastnico (Poljanščico) in reko Soro. Po našem mnenju je ravno ta usmeri-tvena točka (Osolnik) naš opuščeni grad »Bosisen«. Opuščen je zato, ker ne more biti mejna točka grad v funkciji, ne da bi se omenilo, komu pripada!

Pri takšnem poteku meje bi bilo v ozemlje druge darovnice vključeno celo-tno povirje Brebovščice. Meja bi potekala samo po vrhovih in doleh (grapah) do gradu »Bosisen« (Osolnik), potem pa bi se spustila do reke Sore nekje v Puštalu.

Kolikor bi v starih časih uporabljali za opis meje določilo o razvodju, potem

25 Blaznik, *Škofja Loka*, str. 14–17.

Prikaz Pribislavovega ozemlja po letu 989. Vrisano na reliefni zemljevid: www.geopedia.si

bi lahko npr. loško ozemlje na desnem bregu Poljanske Sore, od izliva Hotaveljščice do njenega sotočja s Selško Soro (do Puštala), označili samo s povodjem desnega brega Poljanske Sore na tem odseku. V tem primeru ne bi potrebovali niti točke grad »Bosisen« za določitev meje. Dejstvo, da je omenjeni grad »Bosisen« na razvodju, lahko pomeni, da je meja tukaj zadela na območje nekega drugega lastnika. In izkaže se, da sta bila leta 989 to dva lastnika, Pribislav in grof Wernhard, lastnik ljubljanskega gospostva.

To novo lokacijo gradu »Bosisen« na Osolniku potrjuje listina iz leta 989 (DO III 58). Poglejmo si še enkrat prevod F. Kosa, ki pravi: *»... do gradu Bosisen, od tod naprej do Gosteškega potoka in gorske vrhove, ki so nad Soro ...«*.

V tem zapisu je točno definirano, da poteka meja od gradu »Bosisen« po Gosteškem potoku do reke Sore, malo naprej v listini pa izvemo še, da je to meja med Pribislavovim ozemljem (vasi Pungert, Gosteče) in ozemljem grofa Wernharda (ljubljansko oziroma kasnejše goričansko gospostvo). Meja med Pribislavovim ozemljem in loškim gospostvom poteka po našem mnenju tako, kot smo opisali mejo loškega gospostva po listini iz novembra 973 (DO II 66), torej po razvodju med Hrastnico in Soro (*»gorski vrhovi, ki so nad Soro«*).

Iz zgoraj navedenega lahko zaključimo, da listina iz leta 989 (DO III 58) ni darilna listina, saj se z njo ne povečuje loško ozemlje, temveč le točno določa meje

tega gospostva in Pribislavovo ozemlje. Postane pa po freisinškem nakupu Gosteč in Pungerta leta 1215 nova zunanja meja loškega gospostva. Listina o nakupu žal ni ohranjena, tako da ne vemo, od koga je freisinška škofija kupila ti dve vasi. Prav tako ni ohranjena darilna listina za Pribislavovo posest, tako da ne vemo, kdaj jo je pridobil.

Glede na zgoraj opisano mejo loškega gospostva, iz novembra 973 (DO II 66), obstaja možnost, da je imel Pribislav že takrat v lasti ozemlje, opisano v listini iz leta 989. Med mejaši je lahko prihajalo do sporov in ena ali druga stran je lahko zahtevala, da se rešijo. V protokolu listine iz leta 989 beremo, da je v korist freisinškega škofa Abrahama intervenirala – tako kot novembra 973 – Teofana, mati Otona III. Vidimo, da je ta protokol popolnoma prepisan protokol listine DO II 66, le bavarskega vojvodo Henrika II. je kot interventa zamenjal koroški vojvoda Henrik I. Vedeti moramo, da freisinški škof ni bil več tako dobro zapisan na cesarskem dvoru kot leta 973, saj je leta 974 sodeloval v zaroti proti cesarju Otonu II. Leta 973 je cesar Oton II. v protokolu listine štel škofa Abrahama za osebo, ki mu je *»nad vse draga in s katero ga družijo spoštljivo prijateljstvo«*. Leta 989 se verjetno še ni pozabilo na njegovo sodelovanje v zaroti, zato tudi freisinška škofija za časa škofa Abrahama ni bila več deležna nobene podaritve. Kljub temu je škof Abraham v listini iz leta 989 omenjen kot oseba, s katero Otona III. *»družijo spoštljivo prijateljstvo«* – ta del je dobesedno prepisan iz listine iz novembra 973 (DO II 66). Kljub jasno napisanim interventom za izdajo listine se nam postavlja domneva, da je morda listina nastala na Pribislavovo zahtevo, če so obstajali spori v njegovo škodo, ali pa da mu je bilo ozemlje darovano šele leta 989. Posebej nas k sklepu, da je postal Pribislav lastnik omenjenega ozemlja šele leta 989, navaja dejstvo, da je listina iz leta 989 prepisana listina iz novembra 973 (DO II 66). Takrat pač takšni spori o lastnini niso trajali 16 let.

Po našem mnenju je cesarska pisarna enostavno rešila problem opisa mej Pribislavovega ozemlja z vstavkom v darovnico freisinški škofiji iz novembra 973 (DO II 66).

Ko je bila popisana vzhodna meja Pribislavovega ozemlja, je pisar dobesedno nadaljeval mejo iz listine DO II 66, in sicer severno mejo Pribislavovega ozemlja (loško ozemlje ob desnem bregu Sore, v širini enega orala do mejne točke »Stresoubrod« na Sori). To točko bi sedaj lahko definirali bolj točno, glede na to, da je bil na novo omenjen mejni Gosteški potok in bi lahko vsaj zapisal, ali je »Stresoubrod« v območju izliva Gosteškega potoka, vzvodno ali pa nizvodno. A kot kaže, pisarja ni posebej zanimal potek loške meje ali pa ni poznal krajevnih razmer.

V času Pribislavovega lastništva oziroma njegovih naslednikov sta Gosteče in Pungert spadala pod faro v Sori. Na podružnični cerkvi sv. Andreja v Gostečah je nad vhodom zapisana letnica postavitve (1015). Tudi potem, ko je freisinški škof

leta 1215 kupil obe vasi, sta Gosteče in Pungert ostala pod sorško faro.²⁶ To dejstvo nas napeljuje na sklep, da je ozemlje, katerega lastnik je bil leta 989 Pribislav, spadalo že leta 973, ob nastanku loškega gospodstva, pod ljubljansko gospodstvo.

Meja med loškim in goričanskim gospodstvom leta 1501

V urbarju loškega gospodstva iz leta 1501 (Saalbuech) je na prvih dveh straneh opis deželskega sodišča gospodstva Goričane. Kranjski deželni glavar Janž Turjaški (Hans von Auersperg) je 30. julija 1501 razsodil prepir med ljubljanskim škofom Krištofom Ravberjem, Sigmundom Lambergom (bivšim ljubljanskim škofom) ter Jurijem Lambergerjem zaradi goričanskega deželskega sodišča. Sodbo je izrekel na podlagi izpovedi Ruprehta iz Kamnika (Rueprecht Stainer), nekdanjega dežel-noknežjega in nato škofijskega oskrbnika v Goričanah, ter Erazma iz Loža (Erasum Lasser), škofijskega oskrbnika v Goričanah.

Ruprecht Stainer je izjavil, da je v času, ko je bil on oskrbnik na gradu Goričane (Gortschach), meja z loškim gospodstvom potekala od meje s polhograjskim deželskim sodiščem do Osolnika (Osselnigh) in potem navzdol do cerkvice sv. Andreja (sannndt Andree), kjer deli deželsko sodstvo med Loko in Goričanami potok, ki teče mimo te cerkvice v reko Soro, in do tukaj segajo pravice za ribarjenje goričanskega gospodstva. Potem poteka meja preko reke Sore in po gozdiču do Gorenje vasi (Oberdorff) in do Zgornje Senice (Ober Schweinitz), nadalje do križišča ceste, ki pelje od Save proti Loki in deželne ceste (Ljubljana-Kranj). Od tukaj poteka meja dalje po deželni cesti do Gašteja (Gaigstaig) pri Kranju.

Erazem Lasser je izjavil, da je bil oskrbnik gradu Goričane v času ljubljanskega škofa Sigmunda Lamberga in je potem ponovil opis meje s svojimi besedami.²⁷

Zanimivo je, da sta za opis meje z loškim gospodstvom uporabila samo eno točko (Osolnik), ki ji je takoj sledil Gosteški potok, nato je šla meja čez Soro naprej proti Gorenji vasi. Opis meje loškega gospodstva leta 989 je na tej stični točki z ljubljanskim oziroma kasnejšim goričanskim gospodstvom obsegal tudi samo eno točko: grad »Bosisen« in potem Gosteški potok, kot mejo s Pribislavovim ozemljem, naslednja točka meje pa je bila plitvina na reki Sori »Stresoubrod«, za katero pa nismo vedeli, kje je.

Glede na to, da poteka meja takoj za Osolnikom do Gosteškega potoka, lahko zaključimo, da je bil grad »Bosisen« na Osolniku. Kje točno, bomo izvedeli s pritegnitvijo še mlajših arhivskih virov.

26 Blaznik, *Škofja Loka*, str. 73.

27 Blaznik: *Srednjeveški urbarji*, str. 288–291.

Problem lokacije plitvine na reki Sori, imenovane »Stresoubrod«

Plitvina na reki Sori, imenovana »Stresoubrod«, je omenjena samo v dveh listinah, in sicer novembra 973 (DO II 66) in oktobra 989 (DO III 58). Naslednji do sedaj znani dokument v zvezi z loško in goričansko mejo je zgoraj omenjeni opis meje iz leta 1501, ki je dosti mlajši, zato ni čudno, da se ime plitvine ni ohranilo.

Pa pogledjmo, kako so avtorji v literaturi do sedaj locirali plitvino »Stresoubrod«:

1. J. L. Schönleben:²⁸ »Stresonbrod« (sic!) je na območju vasi Ladja pri Medvodah,
2. A. Koblar:²⁹ območje vasi Ladja; vendar ponuja dve možnosti: da pomeni raztresen prod ob vodi ali da se brod imenuje po lastniku,
3. F. Kos:³⁰ območje vasi Ladja; možnost, da bi bil brodar s priimkom Stres,
4. J. Kelemina:³¹ listina govori o plitvini; brod je mesto, kjer so ljudje in živina prebredli Soro (pod Retečami),
5. M. Kos:³² plitvina ali brod čez Soro nekje pri Retečah,
6. P. Blaznik:³³ pritrjuje lokaciji J. Kelemine, kasneje³⁴ locira »Stresoubrod« na območje Gorenje vasi.

Predvidevamo, da sta J. L. Schönleben in A. Koblar locirala »Stresonbrod« (sic!) na območje vasi Ladja zaradi možnega prevoda latinskega »vadum« v ladjo, čoln.

A. Koblar je kasneje (1891) popravil prevod latinske besede »vadum« v plitvino, kar naj bi pomenilo, da so na tem mestu ljudje prebrodili Soro. Lokacijo je popravil na »blizu Ladje, nasproti vasi Sora«.

F. Kos je že leta 1901 zapisal, da je »Stresoubrod« plitvina, vendar ga je zaradi sličnosti besed brod in ladja lociral na območje vasi Ladja.

Pravilno sta sklepala J. Kelemina in P. Blaznik, ki sta iskala plitvino »Stresoubrod« nad vasjo Ladja, P. Blaznik na območju Gorenje vasi. Po mnenju P. Blaznika to lokacijo potrjujejo urbarji, iz katerih je razvidno, da je bila izven loškega gospostva celo Zgornja Senica, ki leži ob Sori nad vasjo Ladja. Kljub temu pa tudi P. Blaznik ni točno lociral plitvine »Stresoubrod«.

O lokaciji plitvine »Stresoubrod« smo sklepali na osnovi opisa meje med loškim in goričanskim gospostvom iz leta 1501. Da pa ne bomo sklepali le na osnovi enega dokumenta, bomo poskušali najti še kakšen argument v arhivskem gradivu iz 16. do 18. stoletja. Pogledali si bomo predvsem spore med gospostvoma, povezane z mejo.

28 Schönleben, *Carniola*, str. 528.

29 Koblar, *Zgodovina*, str. 4–5; Koblar, *Izvestja* 1891, str. 58; govori celo o oralu širjave loškega ozemlja na desnem bregu Sore do izliva v Savo (!).

30 F. Kos, *Zgodovinske črtice*, str. 12; F. Kos, *Gradivo* 2, št. 445, opomba št. 7.

31 Kelemina: *Vuizilinsteti*, str. 137.

32 M. Kos, *Gradivo*, str. 580.

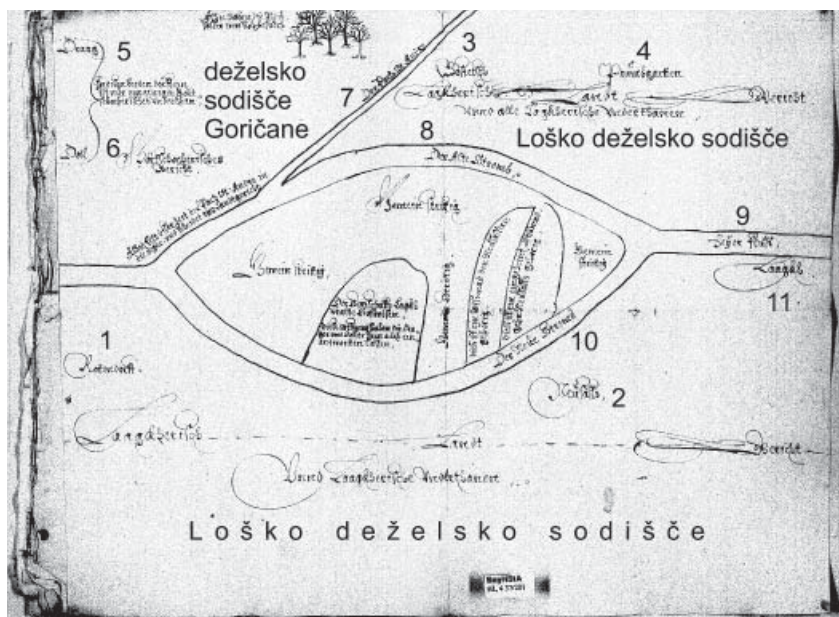
33 Blaznik, *Kolonizacija*, str. 144–145.

34 Blaznik, *Škofja Loka in loško gospostvo*, str. 12.

Spori med loškim in goričanskim gospodvom zaradi meje

Spori so se začeli že v prvi polovici 16. stoletja, vendar so zapisi o njih v arhivskem gradivu loškega gospodstva, ki ga hrani Arhiv Republike Slovenije, ohranjeni le fragmentarno. Tudi v arhivskem gradivu goričanskega gospodstva, katerega del je ohranjen v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani, obstaja samo nekaj fragmentov o njih. Še največ ohranjenih virov je v arhivskem gradivu freisinske škofije, ki je bila lastnica loškega gospodstva vse do sekularizacije (1803). To gradivo hrani Bavarski državni arhivi v Münchnu, je pa še premalo raziskano, kljub temu, da ga je precej temeljito raziskoval P. Blaznik. Večino svojih ugotovitev je objavil v knjigi *Škofja Loka in loško gospodstvo* in drugih študijah, nekaj njegovih zapiskov pa je ostalo tudi neuporabljenih. Enega od njih, iz Blaznikove zapuščine, ki jo hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki, bomo uporabili v tej razpravi.

Kot je znano, je prišlo leta 1621 med gospodstvom do pogodbe oziroma poravnave (ofnen brief) v zvezi s potekom meje ribolovnih pravic na Sori in glede meje deželskega sodišča. Ti zapisi so za nas izredno pomembni, saj poleg opisov prinašajo še nedvoumno skico spornega ozemlja. Ravno ta skica in spremljajoči dokumenti nam točno določijo mejo med gospodstvom, ki smo jo iskali.

Legenda:

- 1 Rottendorf – Reteče, 2 Neusass – Godešič, 3 Gostetsch – Gosteče, 4 Paumgarten – Pungert,
5 Draag – Draga, 6 Doll – Dol, 7 Der Pach St. Andre – Gosteški potok (sv. Andreja),
8 Der alte Stromb – stari tok, 9 Zeyer Fluss – reka Sora, 10 Der neue Stromb – novi tok, 11 Laaghk – Loka

»Stresoubrod« ob izlivu Gosteškega potoka (potok sv. Andreja) v reko Soro. (original hrani BayHStA, mikrofilmski posnetek pa ZAL, mikrofilm: D 113, HL-4, fasc. 37/201)

Blaznik je takole povzel podatke s skice spornega ozemlja:

»Sora je spremenila tok. Stara struga med Retečami in Godeščem je bila močno pomaknjena proti Gostečam. Tako je bilo na levem bregu dokajšnje ozemlje, ki se je kasneje znašlo na desnem bregu. V spornem kompleksu je v glavnem gmajna. Med Godeščem in Retečami (po starem odmaknjeno od levega brega, po novem na desnem bregu Sore), je loški prastari grajski travnik. Vzhodno od tega travnika sledi travnik, ki pripada Godešanom, vzhodno od tega je travnik, ki je bil godeški in ograjen. Zahodno od Gosteškega potoka, ki je meja med gospostvi, je tekst pokvarjen, vendar sodim, da gre za pašo vaščanov.«³⁵

19. aprila 1621 so komisarji pregledali sporni kraj in zapisali, kje poteka meja ribolovnih pravic in deželskega sodišča. Glede ribolova so se dogovorili tako: *»Nadškofija Freising in njeno gospostvo Loka ima pravico ribariti po reki Sori navzdol do izliva potoka, ki teče iz dveh izvirov. Izliv tega potoka v Soro je pod Retečami. Ljubljanska škofija in njeno gospostvo Goričane pa ima pravico ribariti navzgor do topola, ki stoji na godeški strani, kjer je nekoč stal mlin za žito.«*

Meja deželskega sodišča pa je določena takole: *»Meja je bila zapisana leta 1501, ko je Janž pl. Auersperg, kranjski deželni glavar zapisal mejo med loškim in goričanskim gospostvom. V tem zapisu piše, da je meja med gospostvoma Gosteški potok. Ljubljanska škofija pa je ugotovila, da se je tok Gosteškega potoka spremenil na škodo ljubljanske škofije in da mora veljati meja preko Sore tam, kjer je na drugi strani Sore topol, pri katerem je nekoč stal mlin za žito. Sora je spremenila tok in log je ostal na tej strani Sore (na goričanski strani), Gosteški potok pa se izliva v Soro nižje kot nekoč. Ozemlje med bivšim tokom in sedanjim tokom pa je sporno. Komisarji so ugotovili, da je bil na mestu, kjer se je nekoč izlival Gosteški potok v Soro, postavljen mejni kamen in da je na nasprotnem bregu Sore stal topol.«*

Ozemlje, ki ga tvori bivši in sedanji tok Gosteškega potoka, so komisarji razdelili na polovico, tako da je pripadla zgornja polovica loškemu gospostvu, spodnja pa goričanskemu gospostvu in to je sedaj tudi nova meja deželskega sodišča. Vse ostalo ostane po starem, kot je bilo, preden se je spremenil tok reke Sore (glej skico). Na novo določeni mejni črti so postavili tudi nove mejnike.«³⁶

V urbarju gospostva Goričane iz leta 1683 zasledimo tudi celoten zapis meje goričanskega deželskega sodišča, ki je nastal v zvezi z obiskom komisarjev leta 1621.³⁷

Poglejmo, kako poteka meja na področju, ki je zanimalo komisarje:

»Na vrhu hriba Tošč (Vitoshizh) so se stikala tri deželska sodišča: Goričane (Görtschach), Loka (Lagkh) in Polhov Gradec (Pillichgrätz). Od tu je meja potekala proti podružnični cerkvi sv. Mohorja (St. Hermagora et Fortunati), od kora

35 ZAL-ŠKL, Pavle Blaznik, ŠKL 262, t. e. 3 (original v: BayHStA, HL 4, fasc. 37, sveženj 201).

36 NŠAL, Goričane, fasc. 3, ovoj 13a.

37 NŠAL, Goričane, fasc. 1, Urbar 1683.

cerkve dalje do podružnične cerkve sv. Andreja v Gostečah (Gostetsch), od kora te cerkve naprej po potoku, ki teče mimo cerkve po polju in gmajni do zname-nja, od tega pa preko Sore, kjer stoji velik topol».

Od tu dalje meja ni bila sporna, saj je komisariji ne navajajo več.

V loškem urbarju iz leta 1630³⁸ zasledimo podoben zapis meje loškega gospo-stva. Pri opisih uradov so opisane tudi meje. Na žalost urbar ni ohranjen v celoti, manjka mu zadnji del, to je opis urada Godešič (Newsass), tako da ne izvemo za potek meje na vzhodu loškega gospostva. Ohranjen pa je opis meje koroškega urada, ki se začne pri kmetiji Štefana Gabra, po domače Močeradnika, se nadalju-je na Breznik (Wresni Verch) in poteka potem mimo cerkve sv. Mohorja (S. Machari), preko Igal (Legallach) in Kozjeka (Kossykh) na Tošč (Vitoshitsch).

S pomočjo raziskav sporov med loškim in goričanskim gospostvom smo si pomagali pri točnejši določitvi meje med njima, obenem pa nam je to pomagalo rešiti uganko, kje je plitvina »Stresoubrod«. Pri izlivu Gosteškega potoka v Soro je ta naplavljal prod. Na tem mestu je nastala plitvina, kjer so ljudje lahko prebredli reko z živino, ki so jo pasli na pašnikih. Ime plitvine »Stresoubrod« lahko izhaja iz dejstva, da je na tem področju nanašalo, stresalo prod (J. Kelemina). Vsaj iz leta 1697³⁹ imamo omenjen toponim »Na prode« za ozemlje ob reki Sori, kar vsekakor pomeni mesto, kjer je prodišče, kjer reka nanaša prod.

Naslednji zapisi meje deželskih sodišč so iz časa velikih reform cesarice Marije Terezije.

Opis meje iz časa terezijanskih reform (1750–1753)

Poglejmo si zapis meje deželskega sodišča Goričane z zadnjega dne v okto-bru 1753.⁴⁰ Meja z loškim deželskim sodiščem se začne na Tošču (Lotoschiz ali Vitoshiz), poteka preko Otoških jam (Otoshke jame) na Omejšev hrib (Omezouve hribe) in preko Kozjeka (Kosiakh) na Igale (Legalle ali Igalle). Z Igal gre na Osolnik (Osslnikh), kjer je meja kor v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata. Od tu gre naprej na Bernikovo znamenje (Bernkouo Snamine) in dalje na Gosteče (Gosstetsch) do cerkve sv. Andreja, kjer loči deželska sodišča potok, ki teče mimo cerkve v Soro. Meja poteka preko Sore in navzgor po gozdičku proti Gorenji vasi in Zgornji Senici do ceste, ki pelje od Save do Loke, po tej cesti do križišča z dežel-no cesto in po desni strani te ceste (Ljubljana–Kranj) do Gašteja (Gasstein).

Ta opis meje od Tošča do Osolnika potrjuje potek meje iz novembra 973, po razvodu med Poljansko Soro in Ločnico, od Osolnika dalje pa mejo iz listine iz leta 989, ki je pomenila mejo Pribislavove posesti do izliva Gosteškega potoka v Soro. Od tu naprej do križišča na Jeprci pa spet sledi meji iz novembra 973.

Vidimo, da je v opisu meje iz leta 1621 na mestu, kjer je v starejših listinah (iz

38 ARS, AS 1339, Zbirka Hauptmanna Ljudmila (dokument v zbirki: Franc Kos, Urbar iz leta 1630).

39 ARS, AS 783, Gospostvo Škofja Loka, t. e. 13.

40 NŠAL, Goričane, fasc. 3, ovoj 13a.

novembra 973 in leta 989) kot edina točka razvodja vpisan »Bosisen«, vpisan kor cerkve sv. Mohorja in Fortunata. To dejstvo nas pripelje do sklepa, da je cerkev zgrajena na mestu, kjer je nekoč stal grad »Bosisen«.

Zaključek

Po našem mnenju je rešen problem lokacije toponimov grad »Bosisen« in plitvine »Stresoubrod«, do razrešitve problemov pa nas je pripeljalo arhivsko gradivo iz 16. do 18. stoletja. S člankom Branka Berčiča: *Castrum Bosisen: kje in kaj je bil?*⁴¹ se nismo posebej ukvarjali, glede na to, da je sam v zaključku članka zapisal: » ... velja ugotovitev, ki se je ponujala že zgodovinarju loškega gospostva Pavletu Blazniku: makrolokacija gradu Bosisen je hribovje na severozahodnem območju gore Osolnik nad reko Soro. Katera izmed doslej evidentiranih lokacij gradišč na območju Osolnika oziroma kaka druga še neznana lokacija je prava – na to vprašanje nam morejo in morajo odgovoriti predvsem arheološki strokovnjaki.« Z našim mnenjem o lokaciji gradu »Bosisen« na Osolniku in plitvine »Stresoubrod« v bližini Gostec pa se arheologi ne strinjajo. »Stresoubrod« iščejo pri vasi Ladja pri Medvodah,⁴² »Bosisen« pa na eni od vzpetin v hribovju zahodno od Gostškega potoka. Med možnimi lokacijami se jim zdi najverjetnejša Kremplov hrib nad Hosto.⁴³

VIRI:

Arhiv Republike Slovenije (ARS):

- AS 1339, Zbirka Hauptmanna Ljudmila, 1260–1828; gradivo za historični atlas slovenskih dežel.
- AS 783, Gospostvo Škofja Loka, 1314–1894, t. e. 13.

Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL):

- Goričane, fasc. 3, ovoj 13a.
- Goričane, fasc. 1, Urbar 1683.

Bayerisches Hauptstaatsarchiv, München (BayHStA):

- HL4, fasc. 37, sveženj 201 (mikrofilm v ZAL).

Zgodovinski arhiv Ljubljana, enota Škofja Loka (ZAL-ŠKL):

- ŠKL 262, Pavle Blaznik, Škofja Loka-Ljubljana, 1948–1984, t. e. 3.

LITERATURA:

Berčič, Branko: *Castrum Bosisen: kje in kaj je bil?*. V: *Loški razgledi* 48, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2001, str. 21–26.

Bizjak, Matjaž: *Commutatio Diotmari in prvo pričevanje o obstoju Godešiča v pisnem viru*. V: *Godešič skozi tisočletje (1006–2006)*. Godešič, 2006, str. 49–60.

41 Berčič, *Castrum Bosisen*, str. 23.

42 Gaspari, *Med gradišči*, str. 37.

43 Gaspari, *Med gradišči*, str. 42; Gaspari, *Nadbath, Nabergoj, Grad na Gradišču*, str. 315.

- Bizjak, Matjaž: Prispevek k starejši zgodovini Godešiča. V: *Kronika* 53, Ljubljana 2005, št. 3, str. 255–266.
- Bizjak, Matjaž: Razvoj, uprava in poslovanje freisinške in briksenske posesti na Kranjskem v srednjem veku. V: *Blaznikov zbornik*. Ljubljana-Škofja Loka, 2005, str. 111–124.
- Blaznik, Pavle: *Kolonizacija in kmetsko podložništvo na Sorskem polju*. Ljubljana : SAZU, 1953.
- Blaznik, Pavle: Kolonizacija Poljanske doline. V: *Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo* 19, Ljubljana 1938, str. 1–62.
- Blaznik, Pavle: Srednjeveški urbarji za Slovenijo V: *Viri za zgodovino Slovencev*, knjiga 4, Ljubljana : SAZU, 1963.
- Blaznik, Pavle: *Škofja Loka in loško gospostvo (973–1803)*. Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1973.
- Brank, Rajko: Castrum Bosisen. Po listinah najstarejši grad na Gorenjskem V: *Loški razgledi* 19, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1972, str. 48–57.
- Darilni listini cesarja Otona II. iz leta 973 o dodelitvi loškega ozemlja škofiji v Freisingu. V: *Loški razgledi* 20, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1973, str. 11–16.
- Gaspari, Andrej: geslo Kremplnov hrib nad Hosto. V: *Enciklopedija Slovenije* 16, Ljubljana : Mladinska knjiga, 2002.
- Gaspari, Andrej: Med gradišči in gradovi. Medvode in širša okolica v arheoloških obdobjih I. V: *Od Jakoba do Jakoba: o krajih in ljudeh občine Medvode*, Medvode : Zgodovinsko društvo, 2006.
- Gaspari, Andrej; Nadbath, Barbara; Nabergoj, Tomaž: Grad na Gradišču nad Drago. Spanheimska utrdba na severozahodni meji gospostva? V: *Arheološki vestnik* 59, Ljubljana, 2008, str. 305–323.
- Kelemina, Jakob: Vuizilinsteti. V: *Glasnik muzejskega društva za Slovenijo* 18, Ljubljana 1937.
- Koblar, Anton: Loško gospostvo frizinških škofov. V: *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko* 1, Ljubljana 1891, str. 56–86.
- Koblar, Anton: Meje loškega gospostva freisinških škofov. V: *Gorenjska knjižnica*, 11. zv., Kranj 1913.
- Koblar, Anton: *Zgodovina Sorske in Preške fare*, Ljubljana 1883.
- Kos, Franc: Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, 2. knjiga. Ljubljana : Leonova družba, 1906.
- Kos, Franc: Zgodovinske črtice o kranjski deželi. V: *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko* 11, Ljubljana 1901, str. 1–18.
- Kos, Milko: *Gradivo za historično topografijo Slovenije*. Ljubljana : Inštitut za občo in narodno zgodovino SAZU, 1975.
- (MGH, DD. O. II) *Monumenta Germaniae Historica*. Diplomata regum et imperatorum Germaniae 2/1, Hannover 1888.
- (MGH, DD. O. III) *Monumenta Germaniae Historica*. Diplomata regum et imperatorum Germaniae 2/2, Hannover 1893.
- Schönleben, Janez Ludvik: *Carniola antiqua et nova*, Ljubljana 1681.
- Štih, Peter: Diplomatične in paleografske opombe k listinam Otona II. O podelitvi loškega ozemlja škofiji v Freisingu (DO II 47 in DO II 66). V: *Zgodovinski časopis* 51, Ljubljana 1997, št. 3, str. 301–321.

Summary

Location of Castle »Bosisen« and the ford on the River Sora known as »Stresoubrod«

We attempted to determine the location of Castle »Bosisen« and the ford on the River Sora called »Stresoubrod« merely by analysis of the course of the border inscribed in the first (DO II 47) and second (DO II 66) deeds of grant and by comparison with a document issued on 1 October 989 (DO III 58). We succeeded in showing that the document DO III 58 is not a document of confirmation of Loka estate but only a more detailed specification of the border of Pribislav territory.

With the aid of the documents, we only succeeded in identifying the macrolocation of the two toponyms; for identification of the microlocation it was necessary to draw on archive sources from the 16th to 18th centuries.

With the aid of the more recent archival sources, we located Castle »Bosisen« at the site of the present Church of St. Mohor and St. Fortunatus on Osolnik and the ford on the River Sora known as »Stresoubrod« at the point where the Gosteče stream formerly flowed into the River Sora, thus in the vicinity of Gosteče.

Archaeologists do not agree with these locations. They seek »Stresoubrod« on the River Sora in Ladja by Medvode and Castle »Bosisen« on one of the hills to the west of Gosteče stream. Among possible locations, Kremplov hrib above Hosta seems to them most likely.